

NOVADI ZAĻO

Dzīvesveids svarīgāks par naudu

Iveta Šmugā

“Bieziņzīvas” Liezēres pagastā ir viena no Breša laika saimniecībām, tā izveidota 1990. gadā. Zemnieku saimniecība dibināta 2000. gadā, bet bioloģiski te saimnieko kopš 2005. gada, nodarbojas ar bioloģisko lopkopību. Kad Guntas un Sandra Ābolu ģimene uzcēla kūti, vispirms spēki tika veltīti piena lopkopībai, bet pamazām saimnieki sāka izvērtēt, kas ir izdevīgāk, un uzsāka veidot gaļas lopu ganāmpulku. Nu saimniecībā palīdz arī meitas Vinetas ģimene.

Vide motivē saimniekot bioloģiski

Kopējā lauksaimniecības zemes platība – 52 hektāri. Lauki, ko saņēma pēc zemes reformas īpašumā, bija aizauguši, zeme – krūmaina, nemeliorēta. Pamazām visus laukus vajadzēja attīrīt. Nu tas ir izdarīts.

“Te ir tāds zaļais nostūris, kur blakus nav lielo saimniecību. Nav apdraudēta vide, jo nekas netiek miglots un virsmēslots, un tikai no mums atkarīgs, ar kādu domu mēs dzīvojam un kā strādājam. Mums ir tuvs zaļais dzīvesveids, nevaram iedomāties, ka varētu kaisīt kādus minerālmēslus vai pesticīdus. Esam izvēlējušies saimniekot bioloģiski ne jau tikai tāpēc, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā ir lielāki platībmaksājumi. Sākumā tie nemaz nebija tik lieli. Mēs izvēlējamies kļūt par bioloģisko saimniecību tāpēc, ka negribam lietot ķīmiju. Varbūt tās ganības, kas saņemtu minerālmēslus, zaļotu vairāk, bet mēs izteikam ar “brūno zeltu”, ko saražo lopīņi. Esam vieni no pirmajiem bioloģiskajiem zemniekiem, kas Madonas novadā izveidojuši savu zaļo oāzi, bet citādi nemaz nevaram iedomāties saimniekot,” atzīst zemnieku saimniecības “Bieziņzīvas” īpašniece Gun-

Gunta Ābola ar meitu Vinetu un mazdēlu Dāvi lopiņus ganībās pacienā ar maizi.

AGRA VECKALNIŅA FOTO

PĒTĪJUMS

Vislielākā ietekme uz Latvijas lauksaimniecības radīto SEG emisiju apjomu ir vidēji lielām jauktām saimniecībām ar dzīvniekiem ganībās. Tad seko intensīvas jauktas saimniecības ar lauksaimniecības dzīvniekiem novietnēs. Mazāka ietekme ir no intensīvām graudkopības saimniecībām, bioloģiskām saimniecībām un piemājas saimniecībām.

AVOTS: LLU

ta Ābola. Meita Vineta piebilst: “Paši arī novērtējam bioloģisko saimniekošanu, nekas no veikalā pirkta mums nespēj aizvietot to, ko izaudzējam. Arī tējas zālītes, kas meža pļaviņā salasītas, ir pārbaudīta vērtība. Naktsvijoles vēl joprojām apkārtne zied.”

Ar gaļas liellopiem ir vieglāk

Tā kā Liezēres pagastā viņi bija pirmie, kas iesāka turēt gaļas lopus, tad pieredzes, protams, nebija. Tā bija tikai piena lopkopībā, un joprojām saimniecībā vēl ir septiņas piena devējas. Pienu realizē sadarbībā ar “Rankas pienu”, kur cena par

bioloģisko pienu gan neatšķiras. Gunta atceras, kā pamazām uzsāka veidot gaļas liellopu ganāmpulku. “Braucām uz Lizumu un Gulbeni, kur no izbrāķētām gotiņām tikām pie teļiem. Sākām ar ‘Herefordiem’, kas, mūsaprāt, nav tik prasīga šķirne. ‘Herefordi’ noēda visu purva zāli, kas bija labi, jo tā pamazām varējām attīrīt “džungļus”. Mēs neko nekaisījām, lai ganībās viss labāk augtu, jo nebija jau arī tādas ročības, lai pirktu minerālmēslus. Tad nospriedām – kāpēc gan neklūt par bioloģiskiem zemniekiem, ja neko no ķīmijas neizmantojam. Painterēsējāmies, kas ar augsni notiek, ja to piesārņo ar ķīmiju,

minerālmēsliem, un arī labību sākam audzēt bioloģiski. Atbrauca Vides kvalitātes eksperti, novērtēja, ka mums ir atbilstoši apstākļi, lai saimniekotu bez ķīmijas un audzētu bioeko produkciju. Graudus sējam un audzējam tikai savas saimniecības vajadzībām, bet tas ir maz. Nekādus augšanas hormonus nelietojam, taču ir tas *miltiņš vēl klāt* jāpiepērķ, turklāt jāskatās, lai viss būtu bioloģiski audzēts. Sākumā visus bioloģiskos produktus un barības piedevas speciāli bioloģiskajai lauksaimniecībai neražoja, tagad tāds piedāvājums ir, kaut arī viss maksā dārgāk nekā konvencionālajiem ražotājiem. Prasības ir zināmas, mēs tās varam izpildīt,” saka Gunta Ābola.

Ja ir jāpieliek lielākas pūles, domājot par vidi, par to, ko lopīņiem dot ēst, vai tad saimniekošana atmaksājas? “Nedaudz, bet nevajag jau tikai par naudu domāt, kaut platībmaksājumi stimulē saimniekot bioloģiski. Platībmaksājumi bioloģiskajām saimniecībām tagad ir lielāki, arī tas motivē. Realizējam savus bioloģiski audzētos teļus izsoļu namā, kur cenas augstākas. Ir arī kautuves, kur par bioloģiski audzētu liellopa gaļu piemaksā. Peļņa, kaut ne tik liela, kā vēlētos, tomēr sanāk. Esam secinājuši, ka neatmaksājas nobarot gaļas lopu – daudz izdevumu. Cik tad būtu jāmaksā gaļai! Tad jau labāk realizēt bullēnus,” stāsta saimniece.

Pērn lietavas, šopavasār – sausums

Uz jautājumu, kā bioloģiskajā saimniecībā nodrošina augsnes auglību, saimniece atbild: “Augsni sagatavo, iepriekš audzējot āboliņu, izvēloties pareizu augu seku u. c. metodes. Ja izdodas augu seku ievērot, tad var izaudzēt bez nezālēm – tūrus graudiņus. Arī gaļas lopkopībā jāievēro, lai būtu saglabātas dabiskās pļavas, zālāji un ganības. Uzskatu, ka mums ir

palaimējies, ka dzīvojam tik dabiski tīrā vidē. Lopīņi, ganoties savvaļā, parūpējas par to, lai ganības tiktu pamēslotas. Aploku vietas mainām. Rudenī mēslojam pļavas un ganības ar kūtsmēsliem. Vien tās dabas kaprīzes – pagājušajā gadā bija tik slapjš rudens, viss mirka ūdenī. Tad lūdzām, lai dod mums sausumu. Dievs laikam sadzirdēja, un šopavasār otra galējība – sausums. Labi, ja pie mājas ir diži un ūdens pieejams, tad var laistīt, bet lielās platībās nav iespēju aplaistīt, atliek vien cerēt, ka augi cīnās, dzenot dziļāk saknes, un neizkaltīs. Siena laiks šogad iesācies krietni agrāk, bet līdz ar sausumu zāles masa ir daudz mazāka. Ja paskatās pļavās, cik tad to rullju tur ir. Mūsu pļavas atrodas meža ielokā, tur vēl ir zaļš, būs, ko sarullēt lopbarībai. Kalnā pie mājas viss ir ruds – zāle bez mitruma izkaltusi. Tur neko nevar izdarīt – ja līst par daudz, kā pērn gad, tad ir smagāk, ja ne, tad jāpaskraida pa dārzu ar kanniņām.”

Pārrunājot, kāpēc rodas tādas klimata pārmaiņas, kas ir siltumnīcu efekta gāzes (SEG) lauksaimniecībā, “Bieziņzīvu” saimniece izsaka minējumu: “Man jau liekas, ka tas ir no mežu izciršanas. Taču man grūti spriest. Lai pie klimata pārmaiņu lietas strādā zinātnieki, eksperti un speciālisti. Manuprāt, tādas bioloģiskās saimniecības kā mūsējā ietilpst grupā, kas atstāj tikai mazu daļu ietekmes uz Latvijas lauksaimniecības radīto SEG emisiju apjomu. Vairāk vides piesārņojumā grēko tie, kam ir vidēji lielas, jauktas saimniecības, kurās tur lielu skaitu lopu.”

Tā pati “vecā dziesma”

EKSPERTE

“Ja runā par mēslu krātuvēm, zemnieki ir saņēmušies, tie, kas vēlas nodarboties ar piena lopkopību, pārsvarā mēslu krātuves ir uzbūvējuši vai arī ņem tehniskos noteikumus un būvē. Tomēr ir daļa saimnieku, kam lopu ir mazāk, kas vēl īsti nav sapratuši, ka ir jāmaina attieksme pret vidi. Viņiem vēl ir vecās kaudzes un vircas bedres pie kūts, bet palēnām jau arī viņi sāk savas saimniecības sakārtot,” vērtē Valsts vides dienesta Madonas reģionālās vides pārvaldes piesārņojuma kontroles sektora vadītāja Inese Sedleniece.

Beidzamajos gados lauku saimniecībās vairāk kontrolē dzīvnieku novietnes, jo ir īpašas vides prasības un noteikumi, kas jāievēro. “Ja tur gaļas lopus un tikai ierobežotā platībā, tad kūtsmēslu krātuvī speciāli būvēt nevajag. Taču ir jāskatās, kas notiek vietās, kur lopus baro, jo rodas ēdienu atliekas, kam arī vajadzīga apsaimniekošana. Tiem, kas audzē lopus dziļajās kūtīs un izved ārā reizi sezonā, krātuve nemaz nav vajadzīga. Problēmas rodas tiem, kam lopī ganās pie ūdenstilpēm. Esam saņēmuši daudz sūdzību par to, ka izbradā mazo upju krastus. Būtu labi, ja saimnieki parūpētos un ierīkotu speciālas vietas dzirdināšanai, lai lopi neizmīnātu ezeru krastus,

jo lops ir lops, tas iet ne tikai dzert, gadās, ka nokārto arī dabiskās vajadzības, piesārņojot vidi. Kad braucam pārbaudīt, apskatāmies, kur atrodas ganības,” stāsta I. Sedleniece.

Speciāliste uzsver, ka vides prasību ievērošana lauku saimniekiem ir svarīga, jo, ja gatavojas realizēt kādu projektu, tad Lauku atbalsta dienestā ir jāiesniedz izziņa par atbilstību vides prasībām. “Izziņu iesniedz Valsts vides dienestā, un mēs izvērtējam, vai ir izbūvēta mēslu krātuve, vai beidzamā gada laikā nav bijis kāds pārkāpums saistībā ar vides prasību ievērošanu. Ja konstatējam, ka gada laikā ir bijuši pārkāpumi, to uzrakstām, un LAD izvērtē tālāko. Projektus visi vēlas īstenot, tāpēc ir ieinteresēti sakārtot saimniecības tā, lai tās atbilstu vides prasībām. Nu jau cilvēki sāk pierast pie apziņas: ja gribi saimniekot, tad jāgarantē vides prasību ievērošana, un arī pašam ir ērtāk, kaut pirmajā brīdī šķiet grūti. Katru gadu braucam uz lauksaimnieku semināriem, par kūtsmēslu krātuvju apsaimniekošanu dziedam “dziesmu”, ko visi jau no galvas zina. Noteikumi ir spēkā nu jau 10 gadus, un bija laiks izvērtēt, kā saimniekot un savest visu kārtībā pēc ES standartiem,” uzskata I. Sedleniece.

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu